

Alternatif Bir Mekân Alternatif Bir Sergi: 84

Esra Demir¹

ÖZ

Sanat, geçmişten günümüze toplumdan beslenmiş ve etkilenmiştir. Bu bağlamda sanat üreticisi için, süreç ve koşullar önemli etkenlerdir. Süreç bakımından sanat eğitimi de sanatçı için aynı öneme sahiptir. Türkiye’de geç başlayan ve bir süre yavaş ilerleyen sanat eğitimi, zaman zaman zorlu süreçlerden geçmiştir. Bu süreçlerden biri 1980 darbesi ve sonrasını kapsayan dönemdir. Dönemin öğrencileri öncelikle darbe ile sarsılmış ve sonrasında darbenin getirdiği koşullar altında eğitimlerini tamamlamışlardır. Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü öğrencileri de aynı zor koşullarda sanat eğitimini tamamlayan bölümlerden biridir. Bu çalışmada 1960’lı yıllarda sayılı sanat eğitimi kurumlarından biri olan Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü’nün kuruluşu, 1980 darbesinin sanat eğitimine etkisi ve darbe döneminde sanat eğitimlerini Buca’da tamamlayan 1984 mezunlarının yıllar sonra bir araya gelerek açtıkları sergi hakkında bilgi vermek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Buca Eğitim Fakültesi, 1980 Darbesi, Sanat Eğitimine Etkileri, 1984 Mezunları*

GİRİŞ

Sanat Eğitimi Türkiye’de geç başlayan süreçlerden biridir. Yavaş ilerleyen ve gitgide sağlam bir zemine oturtulmaya çalışılan bu süreçlerde, zaman zaman sanat eğitimini ve sanat üreticilerini engelleyen ya da olumsuz yönde etkileyen olaylar olmuştur. Bu olaylardan biri de 1980 askeri darbesidir. Darbe ve sonrası dönemde eğitim gören bütün üniversite öğrencileri darbenin getirdiği koşullarda eğitimini tamamlamaya çalışmıştır. Aynı süreçte sanat eğitimi alan öğrenciler, sanat eğitimin geç başladığı bir ortamda, bir de darbe gölgesinde eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Sanat eğitiminde önemli unsurlardan olan ortam ve koşullar, o dönem öğrenciler için daha zorlu bir hal almıştır. Söz konusu çalışmamızda Buca Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nün kısaca kuruluşu,

1980 darbesinin sanat eğitimine etkileri ve 84’te Buca Eğitim Fakültesi Resim Bölümü’nden mezun olan öğrencilerin yıllar sonra bir araya gelerek açtıkları sergi ele alınmıştır.

Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü

Türkiye’de sanat eğitiminin adımları 1883’te Sanayi-i Nefise Mektebi’nin açılmasıyla atılsa da, bu süreçten sonra uzun yıllar sanat eğitiminde ileri gidilememiştir. Cumhuriyet’in ilanından sonra ilk olarak 1932’de Gazi Eğitim Enstitüsü’nde Resim-İş Bölümü açılmıştır (Altunya, 2004). Daha sonra Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi kurulmuştur. Atatürk Eğitim Enstitüsü, Buca Eğitim Enstitüsü, Samsun Eğitim Enstitüsü ve Bursa Eğitim Enstitüsü’nde Resim-İş bölümleri açılmıştır.

¹ Resim Öğretmeni, Şanlıurfa Özel İlgi Okulları, desra063@gmail.com



Resim 1: Buca Eğitim Fakültesi (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Buca_Eğitim_Fakültesi_Dekanlık_Karşısı_Havuz_-_panoramio.jpg)

Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü öncelikle, 1968 yılında İzmir (Kız) Eğitim Enstitüsü'nde Resim-İş Bölümü olarak kurulmuştur. Daha sonra Enstitü 1978'de İzmir (Buca) Yüksek Öğretmen Okulu'na, 1982 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı Buca Eğitim Fakültesi'ne dönüştürülmüştür. Bölüm, 1998 yılına kadar faaliyetlerini Resim-İş Eğitimi Bölümü olarak sürdürmüştür, 1998 yılında Fakültenin yeniden yapılanması sonucunda Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü'ne Anabilim Dalı olarak bağlanmıştır.

1980 Darbesinin Sanat Eğitime Etkisi

Sanat eğitimi, genellikle atölye ortamında, gerekli malzeme ve araç-gereç ile uygun koşullarda ilerleyen bir süreçtir. Bu süreçte sanat üreticileri, toplum ve ortamdan her türlü etkilenmektedir. Böyle bir alanda eğitim gören öğrenciler için 1980 darbesi oldukça sarsıcı ve yer edici olmuştur. 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrası askerler, devleti ve eğitim kurumlarını otoriter bir şekilde denetim altına almıştır. Bu dönemde eğitimlerine gecikmeli olarak başlayan Buca Eğitim öğrencileri en başta kılık kıyafet zorunluluğu ile karşılaşmışlardır. Sonraki süreçte baskı altında, okulun her alanında bulunan askerlerin gölgesinde ve darbenin getirdiği korkular ile eğitimlerine devam etmiştir. Bunların yanı sıra okul içerisinde bir bölümden başka bir bölüme giderken bile izin

almak zorunda kalan öğrenciler, bu kadar kaygı ve baskı dolu bir ortamda, sanatı ve estetiği ikinci planda düşünmek ve yaşamak zorunda kalmıştır. Bu süreçlerden geçen öğrenciler tüm zor koşullara rağmen eğitimlerini tamamlamış ve sanat eğiticisi olarak görevlerine başlamışlardır.

Sanat Eğitiminde Bir Darbe Kuşağı: 84 Mezunu Bucalılar Sergisi

1980 yılında darbe ile birlikte eğitime başlayan Buca Resim-İş Bölümü öğrencileri, iz bırakan bir dönemde eğitimlerini tamamlamışlar, otuz beş yıl aradan sonra bir sergi ile tekrar bir araya gelmiştir. 1984 yılında Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü'nden mezun olan Prof. Reşat BAŞAR küratörlüğünde düzenlenen sergi ile kuruluş sırası itibarıyla Türkiye'de beşinci sırada olan Buca Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü'nün önemini vurgulanması ve bilinç oluşturulması amaçlamıştır. Sergide çalışmaları bulunan, 80 darbesinin gölgesinde sanat eğitimlerini tamamlamak zorunda kalan bu kuşak, yurdun dört bir yanında resim öğretmeni olarak görev yapmış, sanatçı olarak ülke sanat ortamına eserler vererek katkıda bulunmuş, öğretim üyesi, tasarımcı veya işinsanı olarak çeşitli alanlarda çalışmalarını sürdürmüş bir kuşak olarak önem taşımaktadır. Mezun oldukları 1984 yılından bu yana ülkede yaşanan değişim ve dönüşümler paralelinde her zaman kendilerini yenilemeye çalışarak toplumun yaratıcı potansiyeline dinamizm getirmişlerdir. Moda'da bulunan Galeri Mod'da gerçekleşen sergiye 84'te mezun olanlar arasından 23 sanatçı katılmıştır. Berin Tankut, Betül Şeker, Figen Öztürk, Canan Baydemir, Fisun Dehmen Şişman, Hanife Dönmez, Hikmet Serdaroğlu, Koncagül Tümer, Leman Karadere, Lütfiye İnce, Melek Eren Özderici, Naile Rengin Oyman, Nehir Öven Karaböcek, Nilgün Hazar, Ramazan Koçyiğit, Rasim Şohoğlu, Reşat Başar, Serap Cengiz, Sermin İmre, Türkan Hasbay, Ufuk Uzman Yılmaz, Yeşim Önde, Zeynep Görgeç eserlerinin bulunduğu ve sıcak bir ortama sahip olan sergide çeşitli teknik ve tarzda eserler yer almıştır.



Resim 2: "84" sergisi (Galeri Mod arşivi)

Genel anlamda eğitim dönemleri zor bir süreçte başlayan ve devam eden "80'li Bucalılar" kuşağı, sanat eğitimlerini tamamlayarak ve yıllar süren meslek hayatlarına atılmalarıyla başlayan uzun bir süreçte mümkün olduğu kadar sanatsal üretimden ödün vermemişler, bireysel çabalarıyla sürdürdükleri sanatsal üretimleriyle, sanatsal ve yaşamsal deneyimlerini paylaşmak üzere yıllar sonra tekrar bir araya gelmişlerdir.

Serginin gerçekleştirildiği mekân olan Galeri Mod, 2015 yılı Temmuz ayından itibaren İstanbul'un kültür ve sanat ortamına sanatçı atölyesi olarak katkı sağlamaya başlamıştır. Başlarda kişiye özel bir mekân olarak varlık gösteren mekân, daha sonra paylaşımına açılarak amatör bir yaklaşımla sergileme mekânına dönüşmüştür. Özellikle genç sanatçılar için bir sanat mekânı alternatifi olmayı amaçlayan

Galeri Mod, 2016 yılının son aylarında başlayan paylaşmaya dayalı etkinliklerini yoğun bir şekilde sürdürmektedir. İstanbul'un Anadolu yakasında sosyal yaşamın en dinamik şekilde sürdürüldüğü Moda'da yer alan Galeri Mod, hem bulunduğu bölgenin hem de kentin kültür-sanat yaşamına katkı sağlayan bir merkezdir.

KAYNAKÇA

Altunya, N. (2004, Ağustos). *Gazi Eğitim Enstitüsü*. Temmuz 30, 2019 tarihinde <https://www.ykked.org.tr/index.php/yazi-ve-makale/makaleler/126-gazi-egitim-enstitusu-1926-80-niyazi-altunya-yeniden-imece-4-sayi-agustos-2004> adresinden alındı.

Galeri Mod. (tarih yok). Temmuz 30, 2019 tarihinde <https://galerimod.com/hakkimizda/> adresinden alındı.